

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
xx.oktober 2024

Statsbudsjettet for 2025 – innspill fra Creo

Creo – forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester. Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunsthøgskolefag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er musikkterapeuter.

Creo har over mange år opplevd at oppdragsgiverne i større og større grad forlanger at kunstnere og kulturarbeidere må utføre arbeid som selvstendige oppdragstakere. Den som vegrer seg, risikerer å miste oppdraget. Konsekvensen er at våre medlemmer mister trygderettigheter, står uten yrkesskedeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder.

Endringene i arbeidsmiljøloven som trådte i kraft 1.januar 2024 vil bidra til at mange kunstnere og kulturarbeidere vil bli riktig klassifisert som arbeidstakere i fremtiden, men fortsatt vil en stor gruppe av disse være selvstendig næringsdrivende og/eller frilansere. Mange av disse har både et lavt og svært usikkert inntektsnivå, preget av sykhus- og lappeteppetøkonomi. Dette er kunstnere og kulturarbeidere som arbeider på en slik måte at ansettelser ikke er aktuelt, og omfanget av denne gruppen vil nok holde seg relativt stabilt, selv om en del kunstnere fremover vil bli ansatt fast eller midlertidig i ulike virksomheter. Det er derfor **avgjørende å sikre denne hovedgruppen av kunstnere og kulturarbeidere et sosialt sikkerhetsnett.**

- **Creo mener at en økning av sykepengedekningen for selvstendig næringsdrivende (enkeltpersonforetak) til 100 prosent fra 17. sykedag er et enkelt og treffsikkert tiltak som bør iverksettes umiddelbart. Statsbudsjettet for 2025 bør ta høyde for, og finansiere, dette.**

Creo er veldig glad for endringene og presiseringene i arbeidsmiljøloven, men disse betyr lite dersom de ikke etterleves. Vi ser derfor positivt på at Regjeringen foreslår en styrking av Arbeidstilsynet i sitt budsjettforslag, og oppfordrer til at det også føres økt grad av tilsyn i kultursektoren, som er en særskilt utsatt bransje med stor grad av løselige tilknytningsformer, et sammensatt «økosystem» og en økt grad av internasjonale aktører.

- **Creo mener det er viktig at styrkingen av Arbeidstilsynet bør omfatte en prioritering av tilstedeværelse og tilsyn i kultursektoren.**

Svært mange kunstnere har i dag ingen tjenestepensjonsrettigheter. I Stortingsmeldingen «Kunstnarkår» vises det til at man skal «*greie ut opptening av pensjon på langvarige stipend*».

Staten betaler arbeidsgiveravgift for arbeidsstipend, og mottakerne av stipendene får tilgang til sosiale rettigheter i folketrygda på lik linje med arbeidstakere, men stipendene gir likevel ikke pensjonsopptjening. Videre kan ikke den som mottar arbeidsstipend ha mer enn 50% fast stilling ved siden av arbeidsstipendet, og har derfor ingen mulighet til full opptjening av pensjon i perioden med arbeidsstipend.

- ***Creo ber om at det raskt utredes, og settes av midler, til pensjonsopptjening på alle arbeidsstipend.***

Organisasjonene på kunst- og kulturfeltet har lenge tatt til orde for at det burde opprettes et spesialisert NAV-kontor hvor man kan samle, og opparbeide seg bedre kompetanse på kulturfeltets særegenheter, og på syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter. Å møte saksbehandlere med spesialkompetanse når kunstnerne og kulturarbeiderne trenger råd og veiledning, ville bidra til at NAV oppleves mer tilgjengelig og med det senket terskelen for å ta kontakt. FAFO-rapporten "Rettsikkerhet for personer med kombinasjonsinntekter" viser tydelig hvilke utfordringer denne gruppen står overfor i møte med NAV.

Et eget NAV-kontor med slik spesialkompetanse ville også kunne bidra til en mer helhetlig og likeverdig saksbehandling for enkeltpersoner, samt fungere som et kompetansesenter for organisasjonene på kulturfeltet så vel som myndighetene. Et spesialisert kontor ville mest sannsynlig avlaste kunstnerorganisasjonene betydelig, og også bidra til mer effektiv saksbehandling hos NAV, med færre ankesaker. Med et arbeidsliv i endring, vil nok også andre yrkesgrupper og sektorer fremover preges mer av en lappeteppet økonomi. En slik løsning vil derfor være positiv for hele arbeidslivet.

- ***Et eget NAV-kontor med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter krever primært vilje og organisering, ikke økte midler, samtidig som det ville bidra sterkt til å sikre denne gruppen brukere bedre tjenester og sikring av de sosiale rettighetene de faktisk har.***

Regjeringen omtaler i budsjettforslaget et pågående samarbeid mellom AID og KUD som skal vurdere mulige tiltak for selvstendig næringsdrivende. Creo er særdeles positive til et slikt samarbeid mellom departementer, og vi ser frem til at det vil resultere i konkrete tiltak.